

Handläggare: Gunilla Schedin
Telefon: 508 09 015

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Utökade riktlinjer för tobakstillsynen - svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ylva Tengblad
stadsdelsdirektör

Margareta Forsslund
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder med anledning av ett förslag till utökade riktlinjer för stadens tobakstillsyn.

Förvaltningen är positiv till förslaget som innebär en konkretisering och ett förtydligande av hur tillsynsarbetet i praktiken ska bedrivas. Kommunens tillsyn över tobaksförsäljning ska, enligt tobakslagen, i första hand vara inriktad på information om lagens bestämmelser och rådgivning till näringsidkare med försäljning av tobaksvaror. Kommunen har dock möjlighet att vidta sanktionsåtgärder i de fall det visar sig att tobakslagens bestämmelser inte efterlevs. De förslagna riktlinjerna ger en god vägledning inför beslut om eventuella sanktioner.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom planeringsavdelningen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder med anledning av ett förslag från socialtjänstnämnden om utökade riktlinjer för stadens tobakstillsyn. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 30 juni 2008. Remissen bifogas.

Sammanfattning av remissen

Enligt tobakslagen är kommunen ansvarig för tillsyn över rökfria miljöer och tobaksförsäljning. Vad gäller Stockholms stad har miljö- och hälsoskyddsmyndigheten ansvar för tillsynen över rökfria miljöer medan stadsdelsnämnderna ansvarar för tillsyn över tobaksförsäljning, dock inte den försäljning som sker på restauranger och serveringsställen. I det sistnämnda fallet ligger tillsynsansvaret på socialtjänstnämnden.

Kommunens tillsyn över tobaksförsäljning ska, enligt tobakslagen, i första hand vara inriktad på information om lagens bestämmelser och rådgivning till näringsidkare med försäljning av tobaksvaror. Om det visar sig att bestämmelserna inte efterlevs, t.ex. om cigaretter säljs styckevis eller utan att säljaren förvissas om att köparen är över 18 år, ska kommunen i första hand informera säljaren om gällande bestämmelser. Skulle det komma fram att säljaren, trots kommunens påpekanden, inte följer bestämmelserna kan kommunen besluta om föreläggande eller förbud mot fortsatt försäljning. Ett föreläggande eller förbud kan förenas med vite.

Nuvarande riktlinjer

1. Varje försäljningsställe som har anmält försäljning ska få ett årligt tillsynsbesök. Tillsynsbesöket registreras i det för Stockholms stad gemensamma ärendehanteringssystemet för tillsyn, OL2. Den som ansvarar för tillsynsarbetet ska vid tillsynsbesöket:
  - Överlämna aktuell information om bestämmelser i tobakslagen.
  - Försäkra sig om att försäljningsstället har ett egentillsynsprogram som är anpassat efter verksamhetens behov och förutsättningar.
  - Försäkra sig om att det på försäljningsstället finns minst en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet att sälja eller lämna ut tobaksvaror till den som inte fyllt 18 år.

- Försäkra sig om att lösa cigaretter eller förpackningar med färre än 19 cigaretter inte säljs vid försäljningsstället.
  - Försäkra sig om att den marknadsföring som förekommer vid försäljningsstället inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak.
  - Kontrollera att det inte finns reklamskyltar utanför försäljningsstället.
  - Informera om att inköpsstudier kommer att genomföras.
  - Tillsynsbesöket dokumenteras.
2. Varje år ska stadsdelsförvaltningen genomföra minst en inköpsstudie. Samtliga butiker ska omfattas av studien.
- En inköpsstudie går ut på att låta 18-åriga ungdomar göra inköpsförsök av tobak. För att inte det ska kunna bli fråga om brottsprovokation vid dessa kontroller används ungdomar som har fyllt 18 år. I lagen finns ett krav på att den som säljer tobaksvaror ska förvissa sig om mottagarens ålder. Vid en sammanställning kan stadsdelsförvaltningen bilda sig en uppfattning om handlarnas benägenhet att följa 18-årsgränsen.
  - Försäljningsstället ska få information om att inköpsstudien ägt rum.
  - Har näringsidkaren sålt en tobaksvara vid inköpsstudien sänds skriftlig information till företrädaren för försäljningsstället.
  - Återköp av tobaksvara sker i anslutning till inköpsstudien.

Förslag till utökade riktlinjer

3. Tillsynsärende

- Har näringsidkare sålt tobaksvara vid en inköpsstudie ska ett kontrollköp genomföras efter det att lämplig information överlämnats till näringsidkaren. Säljer butiken återigen tobaksvara vid kontrollköpet ska ett tillsynsärende initieras.
- Tillsynsärende initieras även när försäljningsstället de facto har sålt tobaksvara till underårig eller på annat sätt överträtt bestämmelse i tobakslagen. Att ett tillsynsärende initieras registreras i OL2.
- I varje tillsynsärende fattas beslut, antingen att avskriva tillsynsärendet, meddela föreläggande, meddela föreläggande eller förbud med vite. Besluten fattas i enlighet med den delegationsordning som finns i respektive nämnd. Varje beslut registreras i OL2 och är därmed sökbart vid uppföljningar.

- I varje tillsynsärende kommuniceras underlaget för beslut med butiksinnehavaren. Ett yttrande begärs in tillsammans med försäljningsställets eget tillsynsprogram.
- Har begärda åtgärder vidtagits kan ärendet avskrivas från vidare handläggning genom ett särskilt beslut. Vi nästa tillsynsbesök på försäljningsstället följs avskrivningsbeslutet upp. Det kan vara lämpligt att besöka försäljningsstället i anslutning till att beslutet meddelas.
- Medverkar handlaren inte i utredningen eller vidtas inte efterfrågade åtgärder ska ett lämpligt föreläggande meddelas. I första hand ska föreläggandet ställas utan vitesbelopp. Föreläggandet ska innehålla en konkret åtgärd som ska vara uppfylld inom ett visst datum. Följs föreläggandet avslutas ärendet.
- Har rättelse inte skett inom den föreskrivna tiden ska ett nytt beslut fattas om föreläggande med vite. Ett förbud förutsätter ett lagstöd för det konkreta beslutet. Ett förbud ska meddelas med vite.
- Vitesbeloppet ska fastställas till ett belopp med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt som kan antas förmå honom att följa föreläggandet. Vitesbeloppet bör inte sättas lägre än 5 000 kronor.
- Vidtar handlaren de efterfrågade åtgärderna avslutas ärendet efter ett konstaterande av att bristen är avhjälp. Är förhållandena sådana i föreläggandet att det är något som ska kontrolleras på försäljningsstället ska detta göras inom den tid som föreläggandet föreskriver. Normalt innebär detta ett nytt tillsynsbesök eller ytterligare ett kontrollköp.
- Tillsynspersonalen ska kunna legitimera sig i samband med tillsynsbesök eller i samband med återköp vid inköpsstudier. Den tjänsteman som utför tillsyn ska kunna legitimera sin behörighet genom ett tjänstekort där behörigheten framgår.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är positiv till den föreslagna utökningen av stadens riktlinjer för tobakstillsyn. Det är viktigt att den tillsyn stadsdelsnämnderna svarar för bedrivs på likartat sätt. Förslaget till utökade riktlinjer innebär en konkretisering och ett förtydligande av hur tillsynsarbetet i praktiken ska bedrivas och bör kunna bidra

till ett likartat arbetssätt inom staden.

Förvaltningen delar socialtjänstnämndens uppfattning att det inte går att i detalj ange "hur varje beslut ska fattas" men den föreslagna utökningen av riktlinjerna ger en god vägledning i hur de sanktionsåtgärder staden kan vidta ska hanteras. Förvaltningen vill dock framhålla vikten av att göra flera kontrollköp i de fall det exempelvis visat sig att tobaksvaror sålts utan att köparen behövs legitimera sig.

Vad gäller Norrmalms stadsdelsnämnd bedrivs tillsynsarbetet, sedan den 15 mars i år, i samverkan med Kungsholmens stadsdelsnämnd, vilket betyder att en handläggare svarar för all tillsyn över både tobaks- och folkölsförsäljning i de båda stadsdelarna. På Kungsholmen och Norrmalm finns sammanlagt 242 försäljningsställen som säljer tobaksvaror, varav 155 på Norrmalm.

Grunden för ett framgångsrikt tillsynsarbete är, som förvaltningen ser det, att skapa ett gott samarbete med de näringsidkare som säljer tobaksvaror och att bistå med information och råd, exempelvis vad gäller frågan om att skapa ett bra och fungerande egentillsynsprogram. Det är också viktigt att uppmärksamma att det finns näringsidkare som säljer tobaksvaror utan att ha anmält detta till kommunen. I dessa sammanhang är det givetvis extra viktigt att informera om tobakslagens bestämmelser och att följa upp att bestämmelserna också efterlevs i praktiken.

Bilaga

Remiss från kommunstyrelsen angående förslag till utökade riktlinjer för tobakstillsyn.